

पाणी गुणवत्ता बाधीत गावांना पिण्याचे
शुध्द पाणी मिळणेकरिता तात्पुरती
उपाययोजना म्हणून पाणी शुध्दीकरण
यंत्रणा बसविण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१४/ प्र.क्र. ४१/ पापु-१२

जी. टी. हॉस्पिटल कंपस, ७ वा मजला, लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई - ४००००१

तारीख: १५ जुलै, २०१४

वाचा -

- १) शासन निर्णय क्रमांक: ग्रापाधो-११०९/ प्र. क्र. ३२८/ पापु-०७, दि.१७.०३.२०१०
- २) केंद्र शासनाचे अ. शा. पत्र क्रमांक: डब्ल्यू-११०४२/२५/२००९-वॉटर, दि.०७.०७.२०११
- ३) शासन परिपत्रक क्रमांक: डब्ल्यूक्यूएम-२०१४/ प्र.क्र. ८१/ पापु-१२, दि. २८.०५.२०१४

प्रस्तावना -

मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे अध्यक्षतेखाली दिनांक २८/०४/२०१४ रोजी विभागाची आढावा बैठक आयोजित करण्यात आली होती. सदर बैठकीत राज्यातील पाणी गुणवत्तेने बाधीत असलेल्या गावांना पिण्याचे शुध्द पाणी मिळणेकरिता तात्पुरती उपाययोजना म्हणून पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्याबाबत व सदर यंत्रणा खरेदीची निविदाप्रक्रिया पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्थेमार्फत करण्याच्या सूचना मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता व मा. प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांनी दिल्या होत्या.

वरील पार्श्वभूमीच्या आधारे पाणी गुणवत्तेने बाधीत असलेल्या गावांना पिण्याचे शुध्द पाणी मिळण्याकरिता तात्पुरती उपाययोजना म्हणून पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविणे, यासाठी संबंधितांकडून निविदा मागविणेसाठी तांत्रिक समिती स्थापन करणे व पाणी शुध्दीकरण यंत्र खरेदीची प्रक्रिया करण्यासाठी समिती स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा खरेदीची निविदाप्रक्रिया पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्थेमार्फत करावयाची असल्यामुळे संदर्भाधीन दिनांक २८.०५.२०१४ चे शासन परिपत्रक अधिक्रमित करण्यात येत आहे. तसेच प्रस्तावनेतील परिस्थिती विचारात घेऊन राज्यातील पाणी गुणवत्ता बाधीत गावांमध्ये पिण्याचे शुध्द पाणी मिळण्याकरिता तात्पुरती उपाययोजना म्हणून पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्याचा निर्णय घेण्यात येत आहे.

मा. प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांच्या अध्यक्षतेखालील पार पडलेल्या, २० व्या राज्यस्तरीय योजना मंजूरी समितीच्या (State Level Scheme Sanctioning Committee-SLSSC) बैठकीमध्ये राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाच्या ५% Earmark Water Quality अंतर्गत,

रासायनिक घटकांनी बाधीत वाडया-वस्त्यांना रासायनिक घटकांपासून मुक्त व शुध्द पाणी उपलब्ध करून देण्याच्यादृष्टीने, सन २०१४-१५ या आर्थिक वर्षाकरीता कृती आराखडयानुसार, राज्यातील एकूण १०१४ वाडया-वस्त्यांना पिण्याचे शुध्द पाणी पिण्याकरीता मिळण्यासाठी उपाययोजना करण्यात येणार असून त्यापैकी सन २०१४-१५ या आर्थिक वर्षामध्ये ४९९ गावे/वाडया-वस्त्यांचे उद्दिष्ट निश्चित करण्यात आले आहे.

पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा खरेदीची निविदा प्रक्रिया संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई यांचेमार्फत करण्यात येईल.

२. पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्यात यावयाच्या रासायनिक घटकांनी बाधीत वाडया-वस्त्यांची निवड मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांच्या मार्फत करण्यात येईल.

- ज्या वाडया - वस्त्यांमध्ये दुसरा कोणताही पर्याय उपलब्ध नसेल आणि पारंपारिक स्रोतांचे पुनरुज्जीवन करणे शक्य नसेल, दुसरा शुध्द पिण्याचे पाणी उपलब्ध असलेला पर्यायी स्रोत उपलब्ध नसेल, पाऊस/छतावरचे पाऊस पाणी संकलन करणे शक्य नसेल किंवा छतावरचे पाऊस पाणी संकलन केले असेल परंतु अयशस्वी झाले असेल अशा रासायनिक घटकांनी बाधीत गाव/वाडी वस्त्यांची निवड पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्यासाठी करण्यात यावी. ज्या वाडया - वस्त्यांतील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याचे सर्व स्रोत रासायनिक घटकांनी बाधीत असतील अशा वाडया - वस्त्यांना प्राधान्य देण्यात यावे.
- गुणवत्ता बाधीत गावे, वाडया - वस्त्यांमध्ये काही अपरिहार्य (नैसर्गिक, भौगोलिक इ.) कारणास्तव कायमस्वरूपी उपाययोजना राबविणे शक्य नसल्यास व सुरक्षित पिण्यायोग्य पाण्याचे प्रमाण दरडोई दरदिनी १० लिटरपेक्षा कमी असल्यास त्यासंदर्भात गावे, वाडया - वस्तीनिहाय कारणे स्पष्टपणे नमूद करून त्याकरिता पाणी शुध्दीकरणासाठी आवश्यक पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा याचा राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाच्या वार्षिक कृती आराखडयामध्ये (NRDWP - AAP) मध्ये ५% अंकित गुणवत्ता घटक (Earmarked) अंतर्गत समावेश करण्यात यावा.
- निवड करण्यात आलेल्या पाणी गुणवत्ता बाधीत वाडया - वस्त्यांमध्ये पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्याचा मुख्य उद्देश पिण्याकरीता व स्वयंपाकाकरीता शुध्द पाणी उपलब्ध करणे हा आहे.
- पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्याची बाब ही दुसरी शाश्वत व शुध्द पाणी पुरवठा योजना होईपर्यंत, मर्यादित कालावधीकरीता करण्यात येणार आहे.
- ज्या वाडया - वस्त्यांमधील सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याचे सर्व स्रोत रासायनिक घटकांनी बाधीत आहेत व इतर कोणतीही दुसरी उपाययोजना घेता येणार नाही किंवा घेतली गेली नाही (जसे नळ

पाणी पुरवठा योजना / प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठा योजना) अशा ठिकाणी पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्यात येणार आहेत.

उपरोक्त कामासाठी निविदा मागवितांना संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था (WSSO) यांनी खाली दिलेल्या सूचनांची प्रामुख्याने अंमलबजावणी करावी.

- पाणी गुणवत्तेने बाधीत असलेल्या गावांना पिण्याचे शुध्द पाणी मिळणेकरीता तात्पुरती उपाययोजना म्हणून पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्यासाठी येणारा खर्च केंद्र शासनाच्या राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाच्या सन २०१४-१५ या आर्थिक वर्षाच्या ५% Earmark Water Quality तरतुदीतून करण्यात येईल.
- पहिल्या टप्प्यात रासायनिक घटकांनी बाधीत अंदाजे १०० वाड्या-वस्त्यांमध्ये पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्यात येतील.
- पाणी शुध्दीकरण यंत्र पुरविणाऱ्या संस्था/यंत्रणेने ७ वर्षांच्या देखभाल दुरुस्तीचा खर्च करावयाचा आहे या बाबीचा निविदा मागविताना उल्लेख करण्यात यावा.
- स्थानिक जनतेला परवडेल अशा कमीत कमी दराने पिण्याच्या शुध्द पाण्याचा पुरवठा होण्यासाठी, तसेच तेथील नैसर्गिक, भौगोलिक परिस्थिती, लोकसंख्या यांना विचारात घेऊन योग्य त्या पाणी शुध्दीकरण यंत्रणेची निवड करण्यात यावी. अशा ठिकाणी पाणी शुध्दीकरण यंत्र बसवितांना त्यांची क्षमता परिस्थितीनुरूप ५०० ते ४००० LPH इतकी असावी.

सदर निविदा प्रक्रिया करण्यासाठी खालीलप्रमाणे तांत्रिक समिती गठित करण्यात येत आहे.

१. संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई - अध्यक्ष
२. अतिरिक्त संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई - सदस्य
३. अधीक्षक अभियंता, विभागीय भारत निर्माण कक्ष, नाशिक - सदस्य
४. सहसंचालक (अभियांत्रिकी), भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे- सदस्य
५. कार्यकारी अभियंता (ग्रा.पा.पु), जिल्हा परिषद, पुणे - सदस्य
६. कार्यकारी अभियंता(ग्रा.पा.पु), जिल्हा परिषद, चंद्रपूर - सदस्य
७. लेखाधिकारी, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई - सदस्य

तांत्रिक समितीने उपरोक्त कामाच्या तांत्रिक बाबी तपासून अंदाजपत्रक, निविदा तयार करणे, तांत्रिक मुल्यांकन करणे, तांत्रिकदृष्ट्या पात्र निविदा तयार करणे व तांत्रिकदृष्ट्या पात्र असलेल्या निविदांचे तौलनिक तक्ता तयार करणे प्रस्तावित करण्यात येत आहे.

पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा खरेदीची प्रक्रिया करण्यासाठी खालीलप्रमाणे समिती स्थापन करण्यात येत आहे.

१. संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई - अध्यक्ष
२. अतिरिक्त संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, बेलापूर, नवी मुंबई - सदस्य
३. प्रकल्प व्यवस्थापक, सु.स.प्र.व्य.क., जलस्वराज्य प्रकल्प, बेलापूर - सदस्य
४. उप मुख्यकार्यकारी अधिकारी (पंचायत), जिल्हा परिषद, सातारा - सदस्य
५. उप मुख्यकार्यकारी अधिकारी (पंचायत), जिल्हा परिषद, लातूर - सदस्य
६. अवर सचिव, पापु-१२, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय - सदस्य
७. अवर सचिव, पापु-१०, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय - सदस्य सचिव

वरील समिती निविदा प्रक्रिया पूर्ण करून मान्यतेसाठी राज्यस्तरीय योजना मंजूरी समिती (State Level Scheme Sanctioning Committee- SLSSC) यांचेकडे सादर करील.

पाणी गुणवत्तेने बाधीत असलेल्या गावांना पिण्याचे शुध्द पाणी मिळणेकरीता तात्पुरती उपाययोजना म्हणून पाणी शुध्दीकरण यंत्रणा बसविण्यासाठी येणारा खर्च केंद्र शासनाच्या राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाच्या ५% Earmark Water Quality या अंतर्गतच्या तरतुदीमधून भागविण्यात येईल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक 201407151051065628 असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(नंदकिशोर गरुड)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१) मा. मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई

- २) मा. राज्य मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
- ३) प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) प्रधान सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ६) संचालक (आर.एस.पी.एम्.यू) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.३२
- ७) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट मुंबई.
- ८) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे.
- ९) महासंचालक (आरोग्यसेवा), आरोग्य संचालनालय, मुंबई.
- १०) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- ११) अधीक्षक अभियंता तथा जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १२) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १३) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १४) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- १५) निवड नस्ती, का. क्र. पा.पु. १२.